

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATerea DISCRIMINĂRII
Autoritate de stat autonomă

Operator de date cu caracter personal nr. 11375

HOTĂRÂREA NR. 533
din 04.10.2017

Dosar nr.: 302/2017

Petiția nr.: 3292/19.06.2017

Petentă: .

Reclamat: .

Obiect: afirmațiile părții reclamate într-un interviu publicat pe site-ul www.life.ro

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele și domiciliul petentului

I.1.1. .., domiciliată în

I.2. Numele și domiciliul reclamatului

I.2.1. .

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1. Prin sesizarea făcută, petenta, avocat, sesizează cu privire la afirmațiile părții reclamate. În data de 31.03.2017 a fost publicat pe portalul www.life.ro un interviu luat de către .. părții reclamate, cu titlul „Antrenorul de genii” ...: „La naștere, toți copiii sunt supradotați. De cei care pălesc, mamele sunt responsabile total!”.

2.2. Petenta se consideră discriminată atât în calitatea sa de mamă cât și de bunică, prin titlul articolului cât și prin afirmația din cadrul articolului potrivit căreia „mamele ar aparține neoliticului”.

III. Procedura de citare

3.1. Prin adresele înregistrate cu nr. 3292/22.06.2017, respectiv adresa nr. 3391/22.06.2017 s-a procedat la citarea părților pentru data de 01.08.2017.

3.2. Procedura legal îndeplinită.

IV. Susținerile părților

Susținerile petentei.

4.1.1. Prin petiția formulată, petenta, sesizează cu privire la afirmațiile părții reclamate într-un interviu acordat revistei „Life”.

4.1.2. Petenta arată faptul că partea reclamată a exprimat în spațiul public opinii ofensatoare și negative la adresa mamelor, cu titlul general, socotindu-le singurele vinovate de „pierderea” calităților native ale copiilor lor.

4.1.3. Partea reclamată ar fi afirmat "La naștere toti copiii sunt supradotati. De cei care pălesc, mamele sunt responsabile total". Petenta apreciază afirmația ca una discriminatorie, bazata pe discriminare de gen si nu in ultimul rând fara lipsita de orice fundamentare si/sau argumentare științifică. Pe parcursul interviului acordat, partea reclamată persista in opiniile sale defăimătoare la adresa mamelor, pe care le califica ca aparținând "neoliticului".

4.1.4. Petenta apreciază afirmațiile părții reclamate ca fiind mult mai grave, cu cat ele provin de la un profesor, a cărui menire este sa ofere educație, si de la o persoana publica, formator de opinie.

4.1.5. Arată că articolul respectiv a devenit viral pe internet, fiind distribuit pe o rețea de socializare.

4.1.6. Petenta se consideră discriminată atât în calitatea sa de mamă cât și de bunică, la care petentul face referire prin cuvintele "mamele au învățat de la mamele lor" apreciind afirmațiile petentului ca fiind discriminatorii, misogine si bazate pe discriminare de rol si gen.

Sușinerile părții reclamate

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra limitei libertății de exprimare și încălcarea dreptului la demnitate umană fiind supuse analizei afirmațiile părții reclamate, în interviul acordat pentru portalul life.ro, în data de 31.03.2017. <http://www.life.ro/life-stories/interviuri/antrenorul-de-genii-f-c-la-nastere-toti-copiii-sunt-supradotati-de-cei-care-palesc-mamele-sunt-responsabile-total-16881787>

5.2. În drept, în soluționarea prezentei sesizări apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

- art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;
- art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;
- art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. 137/2000).

5.3. Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la aprecierile reclamatului, obiect al prezentei sesizări. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

5.4. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie

- să fie **prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- să urmărească un **scop legitim**,
- să fie **necesară într-o societate democratică** și
- să fie **proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Ingerința să fie prevăzută de lege

5.5. **Prima cerință**, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborat cu art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciam că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

5.6. Raportat la **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România.

Protecția demnității unor grupuri constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic și religios,
- ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la un grup etnic și religios – astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

5.7. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

5.8. **Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.**

5.9. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

5.10. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, **iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei “nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere** (Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.)

5.11. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margină de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (vezi Handyside v. United Kingdom par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

5.12. În scopul de a determina dacă declarația obiect al prezentei sesizări constituie un discurs de ură, Colegiul va examina: **obiectivul urmărit de către partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.**

Obiectivul urmărit de reclamată

5.13. Obiectivul urmărit de reclamat este important: a dorit acesta să disemineze opinii legate de o anumită categorie profesională ori a urmărit doar informarea asupra unui subiect de interes public (vezi Jersild c. Danemarca). În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a părții reclamate, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

5.14. Colegiul apreciază că, în speță, declarațiile părții reclamate au avut rolul de a informa publicul reprezentând opinia proprie a părții reclamate care arată “La naștere toți copiii sunt supradotați... (Dar ei pornesc în viață deja cu un bagaj de trăiri afective și de cunoaștere. Ei încep să recunoască lumea în care au venit, ținând seama de ceea ce au moștenit din burta mamei. Dacă o mamă e stresată în timpul sarcinii, copilul învață stresul. Dacă e fricoasă în timpul sarcinii, copilul învață frica. Învață ceea ce trăiește mama. Și în continuare tot asta face.) Mamele sunt responsabile total.”

Contextul în care a fost făcută afirmația

5.15. Afirmațiile făcute de către partea reclamată au fost făcute cu ocazia unui interviu, publicat în revista Life, interviu luat de către .., la data de 31.03.2017, articol cu titlul „Antrenorul de genii” ..: „La naștere, toți copiii sunt supradotați. De cei care pălesc, mamele sunt responsabile total!”.

5.16. Partea reclamată își exprimă propriile opinii legate de dezvoltarea ființei umane, de la stadiul de fetus până la maturitate, punând accent pe modul în care educația propriilor părinți își pune amprenta asupra modului în care vor acționa, la rândul lor, atunci când vor avea copii. Partea reclamată își exprimă opiniile și referitor la copiii supradotați, a modului în care evoluează omenirea precum și a impactului educației asupra evoluției umane.

5.17. Afirmațiile făcute au avut un rol important în sfera de dezbatere publică. Partea reclamată se referă la mame în special, acestea fiind cele care poartă copilul, în stadiul uterin, dezvoltând o relație specială cu copilul, relație care își poate pune amprenta asupra dezvoltării ulterioare a acestuia. De asemenea, copilul de vârstă mică este în general crescut de mamă, la vârsta adultă tinzând să preia modul de creștere al persoanei de referință (propria sa mamă).

5.18. Întrebarea ar fi dacă aceste aprecieri erau necesare în contextul dezbaterii publice?

5.19. Astfel, Colegiul nu poate decât să constate faptul că în prezenta cauză nu s-a depășit sfera caracterului informativ care prezintă interes pentru opinia publică, neaducând atingere femeilor în general și mamelor în special, afirmațiile părții reclamate referindu-se la cele două categorii, cu argumentarea propriilor opinii.

Conținutul afirmației

5.20. “La naștere toți copiii sunt supradotați... Mamele sunt responsabile total”. „Realitatea este că mamele sunt încă în neolitic. *Cum în neolitic?* Mamele sunt în neolitic pentru că ele au preluat experiența mamelor lor, experiență pe care au preluat-o încă de la 0-2 ani când încă nu judecau logic. Și tot ce au preluat de la mamele lor a rămas în memoria lor. Din neolitic până acum nu s-a schimbat mare lucru. Avem mame neolitice cu copii în perioada informaticii și ne trezim în condițiile astea cu părinți care nu știu ce să facă cu copiii lor și cu copiii care se duc la telefoane și tablete și își aleg niște părinți artificiali care să nu-i certe.”

Modul în care au fost făcute afirmațiile

5.21. Colegiul director apreciază că exprimarea folosită în titlul articolului nu este cea mai fericită însă declarațiile din cuprinsul articolului nu sunt de natură a atinge o limită prin care să se încalce un drept fundamental, **încât dreptul la libertatea de exprimare să devină secundar.**

5.22. Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, **chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânenitoare, iar democrația se ”hrănește” din libertatea de exprimare**”. (ibidem, pct. 66). Marginea de apreciere a statelor este semnificativ redusă (îngustă) atunci când autorul declarației este o personalitate, opiniile formulate având un larg impact.

5.23. Totuși, o ingerință a statului în această speță, prin constatarea și sancționarea faptei ca fiind o formă de discriminare, deci limitarea libertății de exprimare, ar constitui un exces, o limitare nejustificată, o măsură neproportională în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit. **O ingerință a statului ar fi fost justificată dacă ar fi existat orice element de incitare expresă la ură pe criteriul libertății de conștiință.**

5.24. Reiterăm faptul că este esențial pentru persoanele publice ca, ca atunci când se exprimă în public, să manifeste o responsabilitate corespunzătoare poziției lor.

Concluzii

5.25. Colegiul director, reiterează faptul că libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice

sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. **Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.**

5.26. În nenumăratele decizii asupra libertății de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că acest drept „**acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.** (CEDO, Lingens c. Austriei,).

5.27. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că “**libertatea de exprimare, garantată de art.10 parag.1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirii personale.** Subiect al paragrafului 2 al Articolului 10, Libertatea de expresie include „**nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care ofensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.**” (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia).

5.28. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care acesta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice.

5.29. **În speța de față nu se impune interferența statului în limitarea libertății de exprimare, partea reclamată urmărind să sublinieze anumite aspecte apreciate ca negative.**

5.30. Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât cele pozitive, cât și cele negative, atât de către societate în general cât și de către persoanele publice, rolul acestora fiind deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără niciun fel de deosebire.

5.31. **Pentru considerentele de mai sus, având în vedere obiectivul urmărit de către partea reclamată, conținutul declarațiilor, contextul în care a avut loc, rolul în societate a persoanei, autor al afirmației,** constatăm că în speța „nu este necesară într-o societate democratică” o ingerință în libertatea de exprimare, fapta sesizată nu constituie contravenție potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000, republicată

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20. alin.2, din O.G.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000, republicată, declarațiile se încadrează în limitele libertății de exprimare prevăzute de art.2 alin.(8) din același act normativ, cu unanimitate de voturi.

2. O copie a prezentei hotărâri va fi comunicată părților.

VII. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VIII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.**

Membrii Colegiului director prezenți la ședință:

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

BERTZI THEODORA – Membru

DINCĂ ILIE – Membru

GHEORGHIU LUMINIȚA – Membru

HALLER ISTVÁN – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

LAZĂR MARIA – Membru

POPA CLAUDIA SORINA – Membru

SANDU VERONICA TATIANA – Membru

Red/mot: TB/RB
01.11.2017

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.